

Režim zpětného odběru od roku 2021 podle nového zákona č. 542/2020 Sb.

Dlouho očekávaná nová legislativa v oblasti odpadového hospodářství se stala skutečností a v lednu 2021 vstoupil v účinnost spolu se zákonem o odpadech také zákon o výrobcích s ukončenou životností.

Tento zcela nový zákon se oddělil z toho odpadového, aby samostatně a přednostně řešil nakládání s vybranými výrobky a pomohl zajistit jejich maximální míru využití poté, kdy tzv. doslouží a stanou se odpadem, neboli výrobkem s ukončenou životností, VUŽ. Obě právní normy nicméně zůstávají v řadě míst provázané a odkazují na sebe, odpadová legislativa, tj. zákon o odpadech č. 541/2020 Sb., se použije od okamžiku převzetí VUŽ jejich zpracovatelem, tedy provozovatelem zařízení k nakládání s odpady. Zatím bohužel nejsou bližší informace o prováděcí vyhlášce k zákonu o VUŽ, která má řadu jeho ustanovení upřesnit.

Vybranými výrobky se rozumí elektrozařízení, baterie a akumulátory, pneumatiky a vozidla. Filozofie režimu nakládání s nimi zůstává stejná – jejich výrobce se o ně musí postarat „od kolébky do hrobu“, má tedy tzv. **rozšířenou odpovědnost (EPR – Extended Producer Responsibility)**. Ta se týká jednak způsobu jejich výroby, kdy výrobce musí zohlednit z hlediska zatížení životního prostředí a bezpečnosti celý životní cyklus a podle toho své výrobky navrhovat i konstruovat. Zejména minimalizovat obsah nebezpečných látek ve výrobku i výrobním procesu, vyrábět demontovatelné, opravitelné a recyklovatelné výrobky. Pouze takové pak smí výrobce uvádět na trh. U baterií a akumulátorů jsou pro uvedení na trh zákonem stanovené limity na obsah rtuti a kadmia.

Zákon o VUŽ podrobně řeší především následnou odpovědnost, tedy nakládání s výrobky po ukončení jejich životnosti,

kdy mají výrobci zajistit sběr i stanovenou míru využití vybraných výrobků. Mluvíme jednak o **režimu zpětného odběru** VUŽ, kterými jsou odpadní elektrozařízení, odpadní baterie a akumulátory, odpadní pneumatiky a vozidla s ukončenou životností (dřívě autovrak, tento pojem bude dále v textu pro zjednodušení také používán). A dále o způsobech zpracování zpětně odebraných VUŽ. Evropská legislativa pro ně nastavila cíle sběru a využití, které nový zákon přebírá. Zákon se přitom dělí v podstatě na dvě části – jedna řeší zpětný odběr a využití elektrozařízení, baterií, akumulátorů a pneumatik a druhá autovrak. S trochou nadsázky lze tedy říct, že některé výrobky jsou si rovnější... Plnění zákona se totiž promítá do finanční zátěže výrobců, u autovraků však nejde o EPR výrobců, ale odpovědní jsou zpracovatelé.

Výrobce elektrozařízení, baterií a pneumatik je tedy povinen zajistit na vlastní náklady jejich zpětný odběr a následné zpracování a využití nebo odstranění. Výrobce vybraných vozidel je povinen hradit zpracovateli náklady spojené s převzetím autovraků vlastní značky nebo bezplatně pro ně zajistit síť sběrných míst pouze v případě, kdy by to bylo pro konečného uživatele zpoplatněno. Jinými slovy, pouze tehdy, pokud by autovrak měly nulovou nebo zápornou tržní hodnotu. Výrobci vybraných vozidel tedy v současné době neřeší žádnou sběrnou síť „svých“ autovraků, zde se nechává volná ruka trhu a předpokládá se, že se sběr a demontáž zpracovatelům vyplácí. To však není nic nového.

Zároveň je třeba si uvědomit, že i každý z nás spotřebitelů má zásadní povinnosti, jejichž plnění je předpokladem k fungování systému zpětného odběru. Zákon nám totiž určuje, kam a za jakých podmínek můžeme VUŽ odevzdávat.

JAK TEDY BUDE PODLE NOVÉHO ZÁKONA FUNGOVAT ZPĚTNÝ ODBĚR?

Koneční uživatelé odevzdávají VUŽ „pouze osobě oprávněné k jejich převzetí“. Kromě autovraků se jedná o místa zpětného odběru (MZO) nebo o posledního prodejce. Výrobce tak vytvoří sběrnou síť, jejíž parametry nový zákon upřesňuje a zavádí pojem **veřejné místo zpětného odběru**. Takové místo je přístupné konečným uživatelům v průběhu celého roku, být v určené provozní době. A aby tato místa byla pro koncové uživatele dobře dosažitelná, je zákonem určena povinnost výrobců zřídit veřejná místa mj. v obcích, a to následovně pro jednotlivé typy VUŽ:

- Výrobce elektrozařízení určených k použití v domácnostech – v každé obci nebo městské části s počtem obyvatel nad 2000 nebo tam, kde o zřízení takového místa projeví zájem obec nebo poslední prodejce.
- Výrobce přenosných baterií nebo akumulátorů – v každé obci nebo městské části s počtem obyvatel nad 1500 nebo tam, kde o zřízení takového místa projeví zájem obec nebo poslední prodejce.
- Výrobce automobilových baterií nebo akumulátorů – v každé obci s pověřeným obecním úřadem nebo v každé městské části.
- Výrobce pneumatik – v každé obci s pověřeným obecním úřadem nebo v každé městské části; dále v každé obci, která o zřízení veřejného místa zpětného odběru projeví zájem, ale za předpokladu, že stejný výrobce již nemá zřízeno jiné veřejné místo do vzdálenosti 10 km.
- Výrobce solárních panelů musí nejpozději k 31. prosinci 2024 zřídit alespoň jedno veřejné místo zpětného odběru v každé obci nebo městské části s počtem více než 10 000 obyvatel, ve kterých se nachází alespoň jedna solární elektrárna s celkovým instalovaným výkonem do 30 kWp.

Odpadní elektrozařízení tedy bude moci konečný uživatel předat jak na MZO, tak posledním prodejcem nebo i zpracovateli. Přenosné baterie a akumulátory lze předat na MZO nebo poslednímu prodejci. Odpadní automobilové nebo průmyslové baterie lze kromě MZO předat i osobě oprávněné k jejich převzetí podle zákona o odpadech. To platí i pro odpadní pneumatiky a znamená to, že se koncový uživatel stane původcem odpadů a vede o odevzdaných autobateriích a pneumatikách odpadovou evidenci. Odpadní pneumatiky lze v režimu odpadů předat i obci, která si za tím účelem může určit místo v rám-

ci svého obecního systému. Autovraky se shodně jako dosud odevzdávají rovnou do odpadářských zařízení k jejich sběru nebo zpracování.

Výrobce může zříditi i neveřejná místa zpětného odběru, a to pouze pro určité konečné uživatele, např. pro své zákazníky v případě elektrozařízení určeného pro profesionální použití. U odpadních průmyslových baterií nebo akumulátorů výrobce povinnost zpětného odběru řeší uzavřením smlouvy výrobce s koncovým uživatelem.

POVINNOSTI POSLEDNÍCH PRODEJČŮ

Spotřebitelé mají tedy často možnost odevzdat VUŽ na sběrném dvoře ve své obci, ale také využívají možnost odevzdání VUŽ, zejména elektrozařízení a přenosných baterií, u **posledního prodejce**. Zopakujme si tedy podmínky, za kterých je to možné.

Poslední prodejce **elektrozařízení** je oprávněn zpětně odebírat pouze výrobky s ukončenou životností podobného typu a použít jako výrobky, které prodává. Pro

spotřebitele to znamená, že **při nákupu** nového spotřebiče může v obchodě, a to i internetovém, odevzdat starý výrobek **bez nároku na úplatu** za takovou službu (vyskytovaly se snahy takovou úplatu schovat např. do nákladů za dopravu). V obchodě, jehož plocha k prodeji elektrozařízení je min. 400 m², může spotřebitel navíc odevzdat bezplatně ke zpětnému odběru domácí spotřebič o rozměrech menších než 25 cm, a to bez ohledu na výrobní značku a bez vázání na nákup zboží. Úplně každý obchod s elektrozařízením, tedy i internetový prodejce, je povinen písemně **informovat** konečného uživatele o způsobu, jakým může VUŽ odevzdat.

Poslední prodejce **přenosných baterií nebo akumulátorů** (uvedený v příloze č. 4 zákona, tedy např. i obchod s potravinami, nábytkem, sportovním vybavením a další) je povinen zpětně odebírat odpadní přenosné baterie nebo akumulátory přímo v prodejním místě po celou provozní dobu, bez nároku na úplatu za tento odběr, bez ohledu na výrobní značku, bez ohledu na datum jejich uvedení na trh a bez vazby na koupi nového výrobku.

Výrobce může finančně motivovat konečného uživatele, aby odevzdal výrobek s ukončenou životností do systému zpětného odběru. Avšak jestliže je odevzdaný VUŽ zjevně **nekompletní** např. v důsledku demontáže, musí jej sice MZO nebo poslední prodejce také převzít, avšak bez této finanční motivace. Tím by se mělo předejít nežádoucím neodborným demontážím a vnášením nebezpečných látek do životního prostředí. V rámci zpětného odběru může být předána i pouze část elektrozařízení, protože odpadním elektrozařízením jsou i všechny jeho komponenty, konstrukční i spotřební díly.

A ještě připomeňme, kdy poslední prodejce může **odmítnout převzít VUŽ**. Taková situace může nastat, pokud je VUŽ ve stavu, který ohrožuje zdraví osob, které zpětný odběr provádějí, nebo pokud vznik-

■ Nenechte se překvapit novou legislativou v odpadovém hospodářství a pojďte se s námi podívat na její dopady v souvislosti s vaší profesí a připravte se na změny s dostatečným předstihem. Dokážete pak včas identifikovat příležitosti i hrozby pro vaše podnikání.

■ Více se dozvíte na školeních <https://www.inisoft.cz/poradenstvi-a-skoleni/skoleni>, která pořádáme pro účastníky z řad podnikatelských subjektů, ale která nabízíme i jako akreditovaný vzdělávací program pro všechny, kteří řešíte tuto problematiku na obcích a ve městech.

ne pochybnost, že VUŽ pochází od konečného uživatele. A také v případě, že je kapacita místa zpětného odběru naplněna.

V souvislosti se zpětným odběrem VUŽ zákon zavádí jediný pojem – **zjednodušený odpadový režim**. Vyjadřuje tím, že místa zpětného odběru ani poslední prodejci nefungují jako zařízení pro příjem odpadů, jsou totiž umístěna např. v obchodech, úřadech apod., a nevztahují se proto na ně povinnosti odpadové legislativy, nemusí vést odpadovou evidenci ani ohlašovat přepravu nebezpečných odpadů při převozu ke zpracovatelům.

VEŘEJNÝ REGISTR MZO

Nově budou výrobci všech typů vybraných výrobků povinni vložit údaje o zřízených místech zpětného odběru do **Registru** míst zpětného odběru, který bude jako informační systém veřejné správy přístupný veřejnosti. V současné době lze nalézt na portále ISOH místa zpětného odběru elektrozařízení. Sběrná síť pro zpětný odběr přenosných akumulátorů a baterií je k dohledání na webech kolektivních systémů ECOBAT a REMA. Místa zpětného odběru pneumatik jsou zveřejněna na webu MŽP a na webu kolektivního systému Eltma. ■

Ing. MARKÉTA MIKLASOVÁ

INISOFT Consulting s. r. o.

inisoft Consulting

KOMPLEXNÍ PORADENSTVÍ V EKOLOGII
SLUŽBY EXTERNÍHO EKOLOGA, AUDITY

VZDĚLÁVÁNÍ
ODBORNÉ SEMINÁŘE A KURZY NA MÍRU

AKTUÁLNÍ LEGISLATIVA
METODIKA, VÝKLADY